

Proč hvězdy nikdy nezhasnou

Karel Šlenger, 1932- Milenci pod hvězdami, olej, překližka, 122 x 144 cm

PO STOPÁCH VÝTVARNÝCH INSPIRACÍ

Na počátku mých pátrání byla obyčejná zvědavost. „tati, co je na těch srolovaných velkých plátnech“ ptal jsem se někdy počátkem sedmdesátých let a až po dlouhém naléhání se mi podařilo tátu přesvědčit. Nedovoloval nikomu z rodiny a už vůbec cizím hostům, aby se mu přehrabovali v depositáři. Jen částečně to umožnil Dr. Šůvovi a několika vyvoleným. Snad proto, že jsem tátovi už v té době začínal pomáhat v Dolanech u Jičína, kde si v kostele upravil ateliér, a později jsem pomáhal s přípravou pražské výstavy v galerii V. Kramáře – (naproti OÚ Praha 6 na Čsl. Armády – dnes Autosalon) souhlasil s postupným rozbalením jednotlivých pláten. Ještě odbočím. Ta výstava se uskutečnila v roce myslím 1970, byla bez katalogu, a bohužel nedostala se do seznamů výstav katalogu NG.

Teď zpátky k rozbalování. V koutě atelieru bylo opřeno o zeď asi 12 rolí. Role nebyly stejně vysoké, ale část se dotýkala stropu. (v Chomuticích měly stropy výšku 3,10 m) Při postupném rozbalování na podlaze vyšlo najevo, že některá role obsahovala i dvě či tři plátna navrstvené na sobě. Táta si jen povzdechl nad jejich špatným uskladněním. „...nemám

to kde mít, nikam se to nevejde...podívej jak je to poškozené....“ Když jsme společně rozbáleli „Symfonii“ tak dojatě povídá „.....tenhle obraz jsem neviděl asi 40 let,vlastně od jeho vzniku....kdy jsem jej vlastně namaloval?....1933 ?nebo 34 ?....“ Dodatečně jsem zjistil, že to bylo roku 1938.

Symfonie 1938,olej juta 3,00 x 4,80 m

Potom hladil malbu – vypadalo to, že se s ní mazlil...(patrně kontroloval silnou vrstvu barvy)a po delší chvíli ticha začal vyprávět příběh našeho lidského propojení s přírodou. Příběh o propojení Životů, propojení lidského rodu s přírodou a veškerými živými organismy na Zemi Byl to neopakovatelný zážitek , ale tenkrát jsem tátovi moc nerozuměl. Moje dotazy byly hloupé a tak jsem jen poslouchal asi půl hodinový monolog a pokoušel jsem se něco nahrát na magnetofon.pásku. Obdobně přihloupě jsem si připadal další cca 3 hodiny, když táta komentoval další monumentální díla „Pohanskou oběť“ , „Člověk a vesmír“ a další díla.

Pohanská oběť 1934-37, olej, juta, cca 2 x 3 m

Jaká škoda, že tenkrát na mém místě nebyl odborník-profesionál, jaká škoda, že jsem neměl alespoň lepší techniku, jaká škoda, že nelze vrátit čas.... Tu vyjimečnou situační náladu jsem bohužel už nikdy nedokázal navodit, přestože jsem se o to několikrát pokoušel.

Moje další pátrání pokračovalo a dodnes pokračuje pročitáním obsáhlé korespondence a tátových pracovních deníků. Mimo jiné mohu už dnes zveřejnit tato následující fakta:

Min. od 23.11.1950 do min.10.3.1951 (dle dochované korespondence) je táta hospitalizován v Nemocnici Hradec Králové „s akutní srdeční příhodou“ - rozumějme s infarktem myokardu.

V roce 1952 se opětovně táta ocitá v nemocnici se stejnou diagnózou a opět na několik měsíců, tentokrát v Hořicích, kde sloužila naše maminka. Na toto období si pamatuji velice jasně, protože maminka, aby zvládla práci a současně rodinu, nás kluky přestěhovala téměř na celý školní rok na nemocniční svobodárnu k sobě do Hořic. Chodil jsem do první třídy a děti se mi smáli, že jsem kluk z vesnice a že neumím ještě číst. V šesti letech jsem ještě neuměl číst, zato každý den jsem vodil čtyřletého brášku přes celé město do školky a odpoledne jsem jej sám vyzvedával. Bráška mě někdy nechtěl poslouchat a utíkal mi do města, kde se ztratil a několikrát to řešily policajti – tenkrát se jim říkalo „příslušníci SNB“. Maminka potom plakala, ale nemohla to nijak vyřešit, protože zaměstnavatel ji nechtěl ani na hodinu uvolnit ze zaměstnání. Vzpomínám si, jak jsme se dělili o jednu postel s mamčinou spolubydlící. Do pokojíku se vešly jen dvě postele a maminka, nebo její spolubydlící byly ve službě a já s bráškou jsme měli dohromady druhou postel. Vzpomínám si taky docela jasně jak jsem

trpěl mindrákem, že se mi děti smějí a jak jsem si každý den nahlas četl, proto aby se mi nesmáli.

1953 táta prodal svou rodnou chalupu (šťěstí mu nepřálo – druhý den byla měnová reforma) z rodné chalupy převezl k naší mamince trochu nábytku – byly to jen omšelé staré skříně na malířské potřeby- a obrovské množství obrazů a obrazových rámu... Od té doby voněl terpentýn, olejové barvy a pryskyřice celý domem. Táta napnul monumentální plátna na latě a rozmístil je po celém prvním patře. (přízemí obývali nájemníci). Ty obrazy byly neuvěřitelně rozměrné, a jak si pamatuji, byly navrstveny za sebou napříč celým naším pokojem a taky zabíraly celou stěnu naší dlouhé chodby...Ty namalované tmavé příšery a draci mě nějakou dobu chodily strašit do mých dětských snů...Vzpomínám si, že latě a rámy zůstaly na dvoře přikryté plachtou několik dní. A taky tam byl Maňásek – malá loďka. Byla skoro stejná jako ta na Medlově, ale byla rozbitá. Táta řekl, že nám loď opraví, ale dočkali jsme se až o několik let později.

Z rodinných fotografií lze spekulovat, že to byla tatáž lodička, na které se bavily tatínkovi sourozenci někdy v roce 1912-1914 –ve Stříbrnicích.

Týž rok - 1953, jak vyplývá z dochované korespondence, se maminka potřebovala zotavit z dlouhodobého pracovního vypětí a stresů.

Abych to vysvětlil, vrátím příběh až do roku 1933. Tehdy zemřela její vlastní maminka Marie (rozená Winklerová). Maminčin tatínek Jindřich Schwarckopf se oženil podruhé. V roce 1942 její druhá maminka spolu s tatínkem a nevlastní –tehdy 4 letou sestrou Blankou, zahynuly v Osvětimi. V době války jako 14 letá těžce pracovala na polích Horákova statku, starala se o 12 letého bratra Jirku a učila se u Kulichů drogistkou. Hned po válce v roce 1946 jsem se narodil já, o dva roky později můj bratr Karel. Táta v roce 1947 dostal dvě pozvání. První pozvání přišlo od sester, které žily ve Francii, druhá nabídka byla od tehdejšího Československého Ministerstva kultury. Táta po dohodě s maminkou (jak vyplývá z deníků) volil „studijní dvouletou malířskou stáž“ v Jugoslávii. Důvod byl prostý. Stáž byla placena ministerstvem. Maminka zůstala s námi dětmi dva roky sama.

1949 maminka nastupuje do nemocnice v Hořicích na funkci zdravotní sestřička. Zároveň začíná dálkově studovat v Jičíně obor Zdravotní sestra. Jako sestra je nucena zaměstnavatelem sloužit dlouhodobě 24 hodinové směny. (dokumenty hovoří 96 až 108 hodin týdně) Jsou padesátá léta...není nikde dovolání.... maminka musela být asi totálně vyčerpaná, když v červnu 1953 se dostala do Mariánských lázní na krátkodobý léčebný pobyt. Léčení však nepomohlo, jak svědčí korespondence a především následné dramatické události. Po návratu do práce se mamince na pracovišti nedostalo žádné úlevy, dál musela sloužit přes 100 hodin týdně, přestože se fyzicky i psychicky hroutila a o úlevu mnohokrát žádala vrchní sestru, primáře oddělení i ředitele nemocnice.... Byla padesátá léta a nikoho z vedení nemocnice nezajímalo, že má doma dvě malé děti, až do chvíle jejího totálního vyčerpání. ...

Na jaře 1954 se maminka se ocitla v léčebně Radotín u Sychrova. Vzpomínám jak jsme za ní jeli s tátou vlakem a jak jsme se s maminkou procházeli rozsáhlým parkem Sychrovského zámku.

A taky vzpomínám na příhodu jak jsme lezli přes zeď parku – to když si rodiče chtěli zkrátit zpáteční cestu k léčebně.

Po jakéms-takéms uzdravení se maminka vrátila z léčebny domů, ale zůstávala v pracovní neschopnosti a starala se o rodinu.

27.10.55 táta ve svých poznámkách si stěžuje na svou „strašnou bolest u srdce“ krátce nato je hospitalizován v Hradecké nemocnici chorob srdečních. Když kolem něj umírali pacienti,

nevydržel a sotva se trochu vzchopil, tak „na revers“ z nemocnice utekl. „Já bych tam umřel“ napsal.... a mimo jiné své nemocniční pocity vyjádřil v obraze „Vizita“...

Vizita - olej plátno, 1956-57, rozměr cca 110 x 150 cm

Někdy v té době , či snad až na jaře roku 1957 se maminka vrací do zaměstnání do hořické nemocnice. Bylo třeba živit rodinu.....

1957 naše druhá rodinná „dovolená“... uvozují termín dovolená, raději bych měl říci ozdravný pobyt v zařízení ,jemuž se tehdy honosně říkalo „socialistické podnikové rekreační zařízení“.

Chalupa – tehdy rekreační zařízení OÚNZ Hořice v Malé Úpě, akvarel. kresba, čtvrtka A4

Dnes je to minulost, ale maminka tenkrát „dostala“ od vedení nemocnice asi na tři týdny-
nevím přesně ...pobyt k ozdravení v Malé Úpě. Typická malá horská chalupa, vysoko ve
stráni, kterou bolševik znárodnil po „odejití“ německé rodině...Maminka vařila a vzpomínám
si, jak byla stále smutná, často plakala. Táta s námi dětmi chodil na hřebeny hor a maloval.
Maminka s námi chodila na společné procházky jen zřídka. Většinou jen na nákup základních
potravin.... Konsum byl daleko dole v údolí....

Naše maminka, kresba akvarel, čtvrtka A4

Maminčino rozhodnutí vrátit se do Hořic mělo bohužel tragické následky. Pod tíhou nezměněných pracovních podmínek, nedolčených psychických poruch a po marných opakovaných žádostech o úlevu se zhroutila19.4.1958 se pokusila o sebevraždu...spolykala prášky....

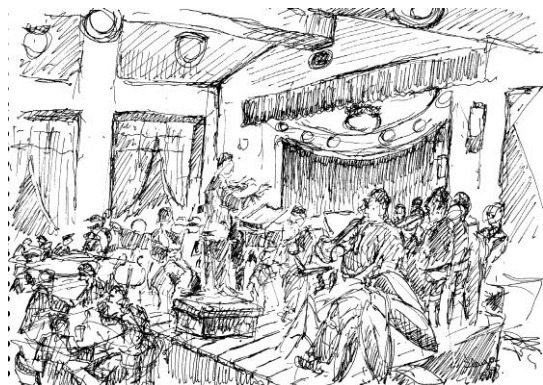
Táta se o této beznadějně situaci dověděl až tehdy, když se maminka déle než měsíc neozvala. Předtím bylo obvyklé, že alespoň 1 krát za 14 dní přijela maminka z Hořic na půl dne domů do Chomutic. Tehdy se táta rozjel do nemocnice a našel naši maminku na jednotce intenzivní péče. Maminka byla 14 dní v komatu a vedení nemocnice, jak bylo zřejmé se to snažilo ututlat. Táta udělal skandál – psal na všechny úrovně tehdejšího komunistického řízení, včetně prezidentské kanceláře...ale stejně se to ututlalo, nikdo nebyl potrestán...padesátá léta.....

22.7.58 píše Hana Karlovi, že dala v nemocnici výpověď. Krátce nato nastoupí do práce léčebny Janské Lázně. Nás kluky si bere sebou na nemocniční ubytovnu. Táta zůstává sám v Chomuticích. Zoufalý pokus o řešení neutěšené rodinné situace za několik týdnů ztroskotá. Máma se pokouší začít znovu, vrací se domů a nastupuje do nového zaměstnání Hygienicko-epidemické stanice Jičín. A to už se ve svém vyprávění dostávám do počátku 60 tých let, proto se vrátím zpět do roku 1958, abych dopověděl příběh našeho táty.

V souvislosti s podáním trestního stíhání na řídicí složky nemocnice se táta pokouší získat podporu i na tehdejší Svazu výtvarných umělců. Mimo jiné 29.4.1958 píše: „v letošním roce jsem uspořádal 3 samostatné výstavy – první v Hradci Králové, druhou v Hořicích, a třetí výstavu zahájím 1.5.1958 v Novém Bydžově....“ Že to byl marný pokus a že zisk z výstav se rovnal „nule“ není třeba zdůrazňovat....

Někdy v této době mě táta vypravil na pionýrský tábor do Orlických hor. Výsledek mého ozdravného pobytu ...žloutenka...přísná dieta ...a asi dva měsíce karantény....

Jakoby nebylo málo problémů v rodině, jakoby nebylo málo maminčiny osobní tragedie, kterou zapříčinila vrchní sestra Dreslerová a její komunističtí nadřízení... postihne tátu v roce 1958 další srdeční příhoda...naštěstí má příhoda slabší průběh...táta se nenechá hospitalizovat a po domluvě s ošetřujícím lékařem nastoupí léčení v Lázních Poděbrady. Stojí za pozornost skutečnost, že ani zde neodložil svůj skicák, z interiéru lázní si přiváží domů stovky drobných skic....

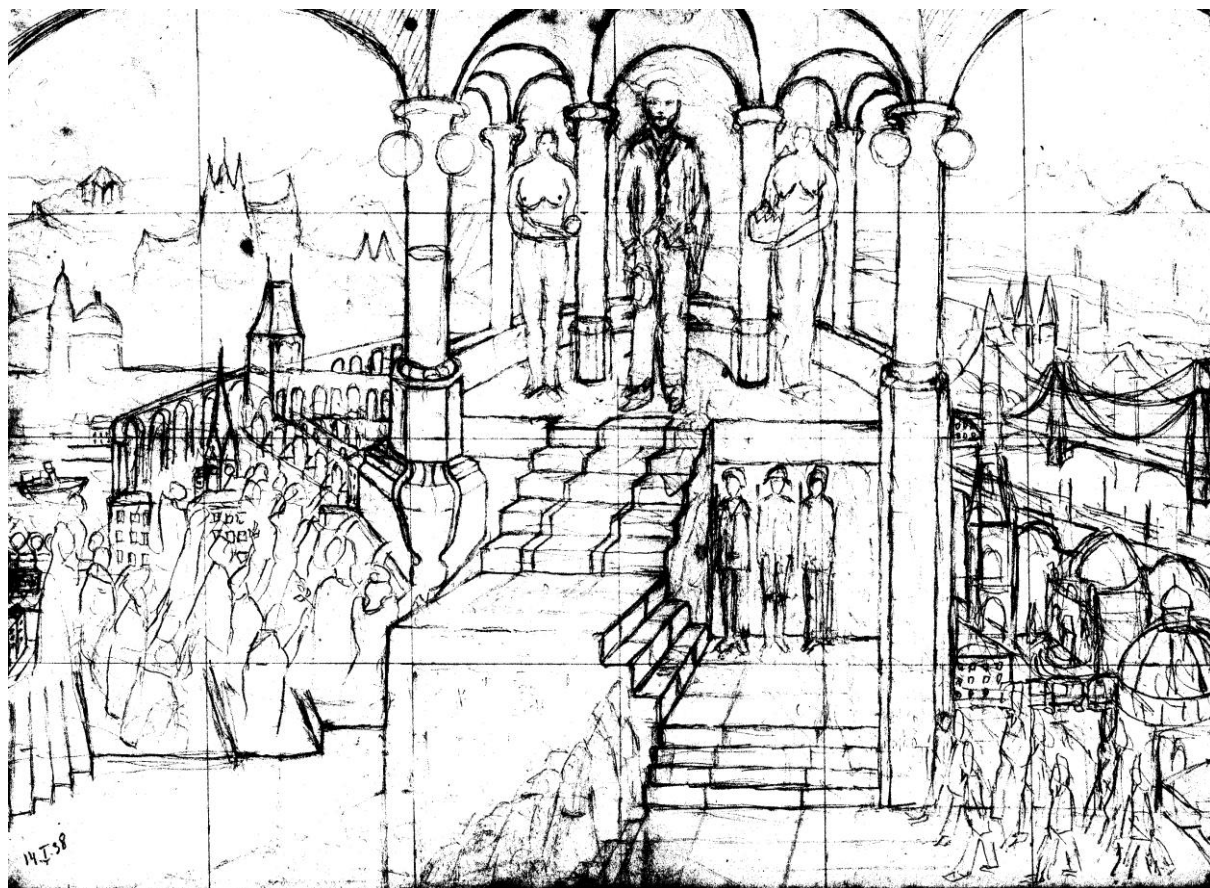

1958 společenské místnosti léčebného domu v Poděbradech

21.11.1958 táta píše svému tehdy jedinému příteli Otakarovi Čihákovi, že si podal přihlášku do strany KSČ. Tento fakt vyvolává celou řadu otázek PROČ? Abych se vyhnul vlastním

spekulacím, pokusím se shrnout některá fakta kolem dalších událostí rodiny a tvorby. Nejprve se zastavím u protiválečné tvorby, konkrétně to co mi sdělil táta k obsahu a vzniku některých děl a také k tomu, co jsem sám pochopil až po mnohaletém vlastním pátrání.

–nejdříve protiválečná tvorba z let 1939-45.

Mobilizace 1938, studie papír A3

Mobilizace 1938, olej plátno, rozměr cca 150 x 200 cm

Předtucha, 1939, olej plátno, rozměr cca 120 x 90 cm

„Byla blízko. Nikdo z nás nevěděl, že je tak strašně blízko. Smrt a bezuzdný živel ničení se blížil.“

Utrpení 1939-45, olej plátno, rozměr cca 120 x 90 cm

Rozklad 1939, olej plátno, rozměr 137 x 192 cm

Válka 1939-45, olej, plátno, rozměr cca 2 x 5 m

Apokalyptičtí jezdcí 1939-45, olej, juta (zalátované pytle od rýže), cca 3 x 4 m

Táta mi vyložil obsah obrazu následovně:

Zleva nahoře je „anděl spravedlnost“ – váží míru zla.

Uprostřed nahoře je „bůh“ či nejvyšší svatá moc obklopená andělíčky.

Vpravo nahoře jsou tři jezdcí na koních – první jezdec s karabáčem trestá, prostřední jezdec ukazuje hříšníky, třetí jezdec sehnutý vpravo přináší pochodeň míru.

Vlevo dole jsou zobrazena válečná zvěrstva.

Protiválečný motiv I. –Evropa, 1939-45, olej plátno, 240 x 180 cm

„Bolesti, bída a utrpení milionů lidí. Cítím tu hrůznou osudovost, z níž lidstvo tak pomalu uniká a dosud plně nechápe, že je to jeho dílo.“

Protiválečný motiv II. Hirošima, 1945, olej plátno, 250 x 180 cm

„Vyjadřuji – a mohu to jen symbolicky – strašnou zvířecost, která dokáže z celé naší planety učinit jediná jatka.“

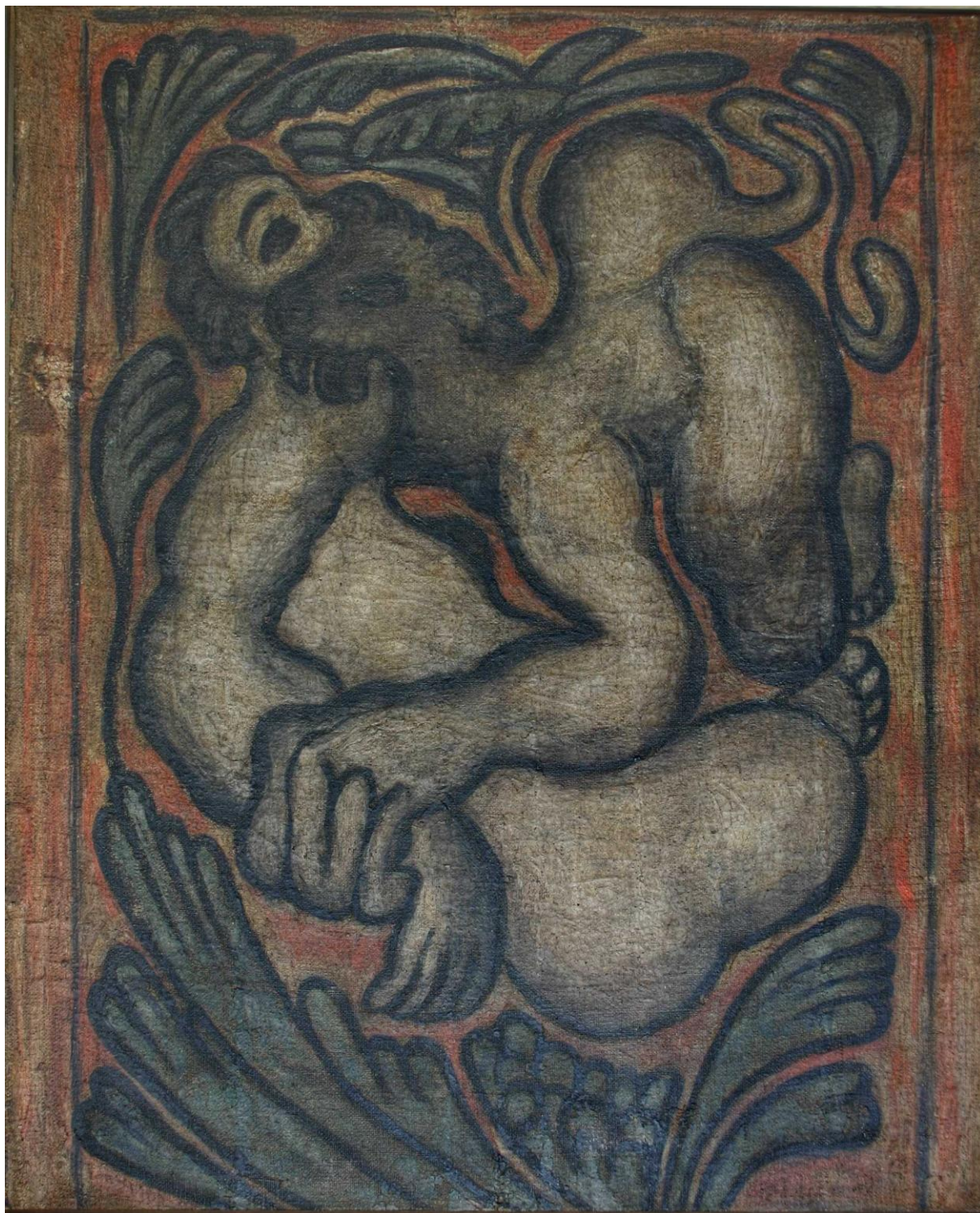
Protiválečný motiv III, 1939-45, olej plátno, 253 x 180 cm

„A člověk se brání. Zatím chce pouze prchnout před obludami s lidskými drápy. Je dosud malý a slabý.“

Protiválečný motiv IV, 1939-45, olej plátno, 250 x 180 cm

„Svět tmy z bludu dosud hrozí zničením lidskému rodu. Nemůže být mír tam, kde lidé zůstávají zlí, kde vládne zlato. Bez naší pomoci spravedlnost nebude.“

Mythus, 1939-40, olej juta, rozměr cca 120 x 100 cm

Ochránce národa, 1941, olej plátno, 140 x 110 cm

„V těžkých chvílích voláme po pomoci. A život plný krásy se nám zjevuje v kvítí a mládí.“

Pax vobiscum 1951, olej,plátno, 2,50 x 2.50 m
V překladu „mír lidstvu“

Táta mi vyprávěl, a ve svých vzpomínkách taky napsal, že monumentální plátna nemohl z prostorových důvodů malovat uvnitř rodinného domku, a že je maloval na zahradě pod plátěným přístřeškem u včelína. I když připustím, že ze silnice ke včelínu nebylo vidět...nedalo se riskovat....byla válka...

Zřejmě proto, alespoň já jsem o tom přesvědčen, všechna a nejen výše reprodukováná válečná díla byla rozsáhle dodělávána v padesátých letech. A toto období si už pamatuji. Táta měl protiválečná díla v práci dalších 6-8 let! Zároveň pracoval na dalších monumentálních výtvarných dílech s tematikou „proti násilí - proti válkám a proti totalitě“. Když jsem se táty ptal v sedmdesátých letech na obsah některých děl, odpovídal tak trochu obecně: „....to všechno jsou ozvěny válečných hrůz....“ Jakoby se ještě stále bál, vyhnul se přímé odpovědi, nevyslovil, že některá díla jsou inspirována novou hrůzou ...politickými procesy. Já byl v době procesů malý kluk, tehdy jsem o tom nic neslyšel. Jen jednou zazněla z úst rodičů poznámka: „zavřeli Šulce a Gabriela...“ Šulc byl náš soused – řezník a Gabriel byl zahradník –bydlel vedle hřbitova. Ve své dětské naivitě jsem si pomyslel, že kradli...a dál jsem se neptal. Odpověď jsem našel až o mnoho let později.

Léta padesátá v tátově výtvarné tvorbě

Ve vypjaté době politických procesů táta maloval monumentální díla zaměřená proti diktatuře a násilí !!.... stejně tak, jako maloval monumentální protiválečná díla v době válečných hrůz- v letech 1939-45.

Ještě v roce 2005 kdy jsem se podílel na přípravách průřezové expozice NG díla KŠ jsem byl přesvědčen, že veškerá díla tematiky „dobra a zla“ se vztahují jen a jen k hrůzám 2.světové války. Taky jsem díla pracovníkům NG takto presentoval. Dnes jsem si jistý, že jsem se u některých děl dopustil hrubého omylu. Rozhodně jsem se mýlil u děl „Malířovo vidění“ a dalších děl jako např: „Svázané ruce“ z počátku padesátých let, kdy je zřejmé, že dílo představuje „nástup komunistů k moci“ – tedy rok 1948. Jedná se tedy o díla, která spolu s dalšími díly – Diktátorovy katakomby a Květy zla patří současně i do skupiny „**politické procesy**“.... Malířovo vidění je odrazem stresů z válečných hrůz a zároveň odráží stres z politických procesů. O čemž táta nikdy nemluvil, ale lze to vycítit z ostatních děl, která jsem objevil až v roce 1997 za skříní.

Malířovo vidění, olej plátno, 1951-53, rozměr cca 2,50 x 4,00 m

Diktátorovy katakomby, olej plátno, 1951-53,
rozměr cca 75 x 100 cm

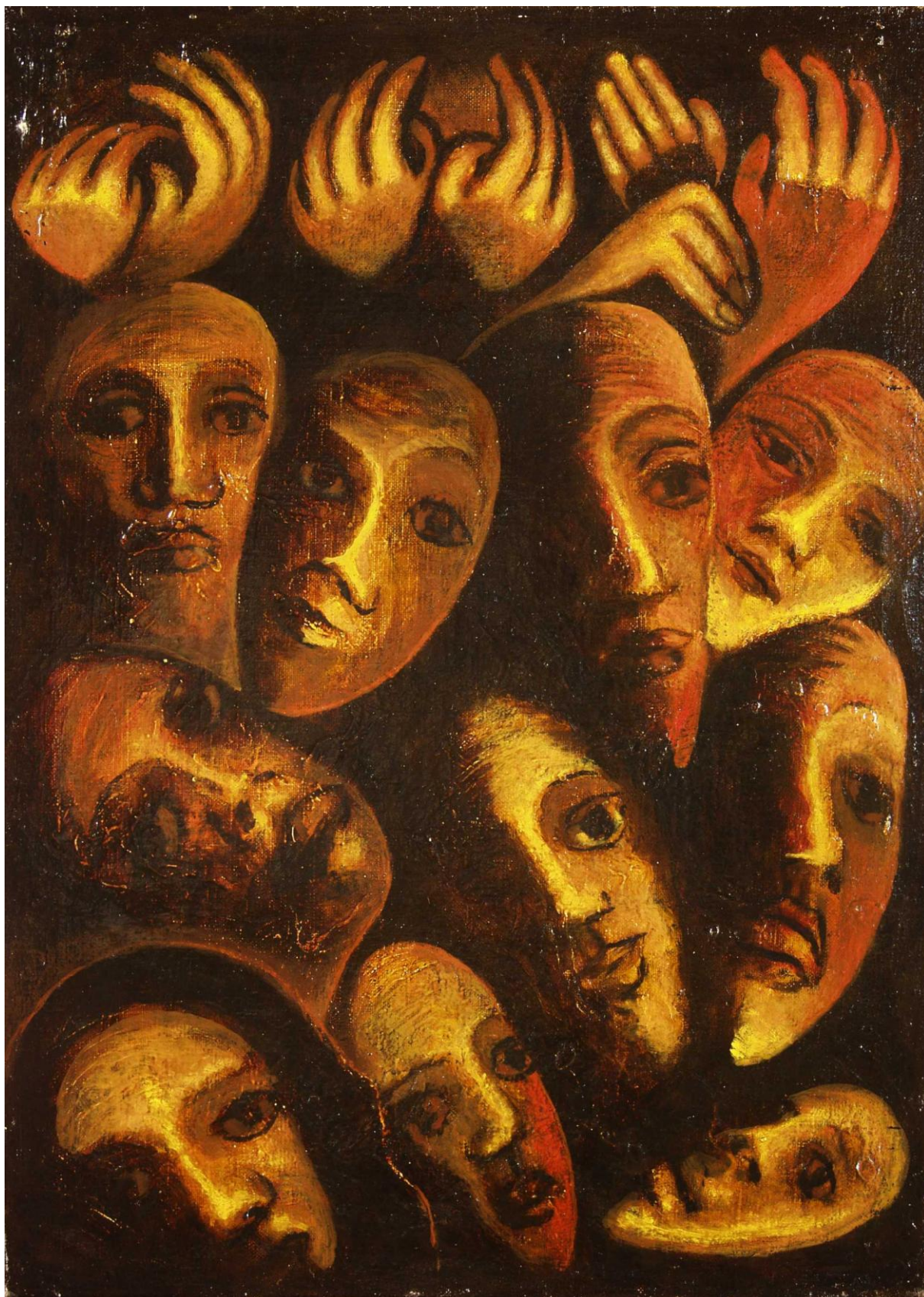
Procesy, olej plátno, 1951-53
rozměr cca 100 x 80 cm

Chobotnice - STB, olej plátno, 1951-53
rozměr cca 80 x 100 cm

Květy zla, 1953, olej plátno, rozměr cca 110 x 150 cm

Úzkost – hlavy a ruce I, 1950 olej plátno, rozměr cca 90 x 70 cm

„Ozvěny druhé světové války mi často působily chvíle tíhy. A tu se mi zjevovaly trpící národy ve směsi obrazů hlav a rukou, v úzkostlivém očekávání.“

Úzkost –hlavy a ruce II, 1950 olej plátno, rozměr 88 x 108 cm

Úzkost –hlavy a ruce III, 1950 olej plátno, rozměr cca 90 x 110 cm

Následující díla „Vysoko v horách, Zabitý voják, Raněný voják, Noční hlídka, Zrádce, Poslední rozloučení“ mají původ v Jugoslávii roku 1947. Pracovní skici se bohužel nedochovaly – protože došlo k jejich krádeži. Spolu s cca 40 dalšími skicami KŠ, s tematikou „rozbombardovaného Bělehradu“ v technice „uhel“, na balicím papíru formátu A1, byly ukradeny z pracovního atelieru restaurátora Františka Šubrta. Tehdy v roce cca 1985 bylo ukradeno z atelieru cca 150 děl významných malířů včetně tří originálů KŠ. Vzpomínám na „skicu Malířovo vidění“ z roku 1951– olej, překližka, cca 50 x 70 cm a potom na „Portrét ženy“ z roku cca 1970, olej, rozměr cca 110 x 80 cm . Ty obrazy se nikdy nenašly, přestože jméno zloděje bylo policii známo.

Vysoko v horách, 1950-55, olej plátno, rozměr cca 100 x 100 cm

Zabitý voják, 1950-55, olej plátno, rozměr cca 100 x 100 cm

Raněný voják, 1950-55, olej plátno, rozměr cca 100 x 100 cm

Noční hlídka, 1950-55, olej plátno, rozměr cca 100 x 100 cm

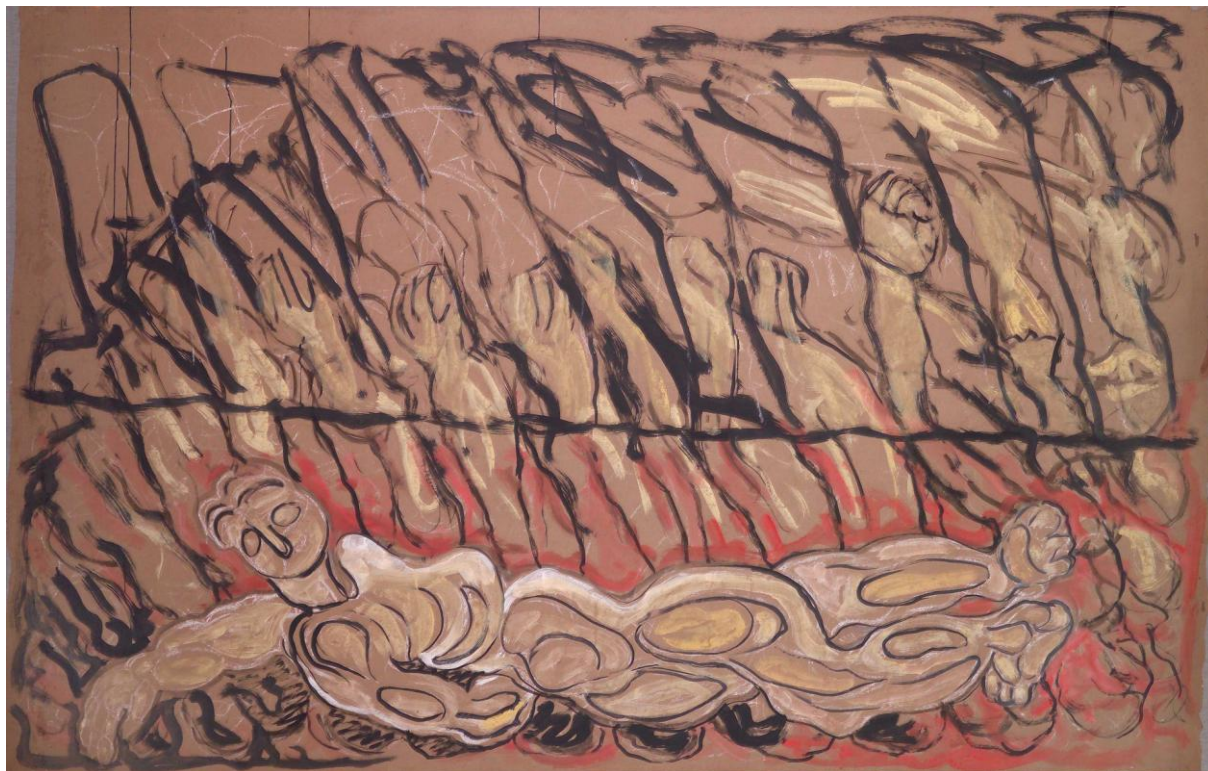
Zrádce, 1950-55, olej plátno, rozměr cca 100 x 100 cm

Poslední rozloučení, 1950-55, olej plátno, rozměr cca 100 x 100 cm

Někdy kolem roku 1997 po úmrtí maminky jsem se přehraboval v pozůstatostech a v atelieru jsem vytáhl několik rolí papíru, které byly ukryty za skříní. O tom, že jsou tam „nějaké“ skici jsem věděl již dříve, ale dostal jsem se k jejich prozkoumání až teď. Překvapením úkrytu bylo hned několik studií k monumentálkám roku 1951, a také několik velmi zajímavých srolovaných pláten. Když jsem tyto skici a plátna presentoval v roce 2005 Dc. Tomáši Vlčkovi, neváhal ani minutu a zařadil několik děl do Š. kolekce vystavovaných děl NG. Ale ani tehdy – v expozici NG, jsem nepochopil souvislosti jednotlivých děl této zcela zásadní a možná i společensky nejdůležitější části výtvarné tvorby KŠ. Hodnocení přísluší odborníkům, ale já jsem přebral pomyslnou štafetu po tátovi a za nejdůležitější cítím potřebu zpřístupnit nejširší veřejnosti celý rozsah malířského díla -zejména díla proti totalitě, proti násilí a veškerá protiválečného díla. V expozici NG se to podařilo jen zčásti, protože se nedostávalo financí na nezbytné restaurátorské práce. Možná jsem nepochopil díla padesátých let právě proto, že v expozici NG nebylo možné vystavit kompletní celou část tvorby tohoto období, možná jsem nepochopil proto, že je třeba mít poněkud širší odborné a společenské vzdělání, možná to bylo vinou absence podrobnějších autorových komentářů, možná jen

proto, že bylo zapotřebí změnit úhel pohledu. Teprve dnes, kdy se posunuly moje práce s katalogizací obrazové části výtvarného odkazu, se mění i můj osobní pohled na tátovu práci nejen padesátých let.

Lidstvo 1951,tempera- olej, balící papír,200 x 250 cm

Komunistický převrat 1948, olej, plátno z roku cca1950-51, rozměr cca 150 x 100 cm

Diktátor 1951, olej, plátno, cca 240 x 190 cm

Kronikář 1951, tempera – olej, balící papír, cca 2 x 1,4 m

Léta šedesátá

Nejdříve v roce 1959 táta uskutečnil 4. soubornou výstavu v Praze v prostorách bývalého Topičova salonu – v té době přejmenované na výstavní síň Čs.spisovatel. Předmluvu mu tehdy napsal rodinný přítel básník Josef Hiršal se slovy: „...někdo vám to musí přečíst, protože kdybych to četl já, tak by Vám to ublížilo...“ Tehdy při přípravě výstavy došlo k jistým cenzorským zásahům ze strany bolševického vedení Svazu výtvarníků ve smyslu ... „soudruhu, vaše obrazy jsou moc ponuré a smutné, a nevystihují budovatelskou potřebu dnešního pracujícího lidu....“ .Táta nechápal a marně se pokoušel něco vysvětlit, nakonec

aby obhájil obtížně do Prahy dopravený soubor výtvarných děl, dostal spásný nápad : přejmenovat některá díla. A tak když přejmenoval „Holý život“ dílo charakterizující bídu některých oblastí jižní Francie, bídu, kterou osobně poznal v letech 1931, 1935, 1936 (monumentální dílo rozměrů odhadem 2 x 3 m z roku 1936) na „Varšavské getto“ na dílo tzv. „protiválečné“, potom soudruzi výběr schválily. Bez publicity a vzhledem k době je výsledek výstavy „nula“

Holý život, 1935-7, olej plátno cca 2 x 3 m

Období na přelomu 50 –60 tých let je ve znamení dalších tří monumentálních děl.

Mír 1960, olej plátno, cca 3,00 x 5,00 m

První dílo pojmenoval „Mír“ a má úctyhodné rozměry 3 x 5 m. Je inspirováno přehlídkou ruských, tak zvaných budovatelských úspěchů – výstavou VDNCH SSSR, kterou shlédl na své první cestě do Moskvy. Ruská propaganda... jak snadno jsou vymývány mozky...., ale že táta? Nebo je tomu jinak? Věděl jsem, že táta neodpustil Američanům bomby na Hirošimu a Nagasaki, věděl jsem, že ostře odsuzoval zbrojení, věděl jsem, že odsuzoval kapitalistický společenský řád, věděl jsem, že na vlastní kůži poznal kapitalistickou chudobu a hned vedle nesmírné kapitalistické bohatství. Ano v té době měl levicové smýšlení. V té době nevěděl nic o pozadí politických procesů - nevěděl nic o KGB... nevěděl nic o válce v Tichomoří.... žil na vesnici a potýkal se s neuvěřitelnými existenčními a zdravotními problémy.

Do tohoto období roku 1960 spadá i naše třetí a současně poslední společná rodinná dovolená, která se uskutečnila v Doksech u Máchova jezera. Nikdy jsme společně s rodiči nebyli v zahraničí, protože jsme neměli prostředky, ale nikdy jsme jako děti po moři netoužili. Asi byla jiná doba. V Doksech jsme strávili velmi šťastné společné chvíle. Chodili jsme společně na procházky, někdy až na Bezděz, sbírali brusinky a jezdili na lodičkách. Dá se říct, že touto třetí rodinnou dovolenou skončilo naše šťastné dětství. Já jsem začal dojíždět na střední odbornou školu v Jičíně, bratr Karel navštěvoval gymnasium v Jičíně – mimochodem ve stejné školní budově se učil i náš táta a jeho sourozenci a později se bratr šel učit „klavírníčině“ do Jiříkova a naši rodiče se v roce 1963 rozvedli.

Ale raději budu pokračovat ve vyprávění o další tátově práci. O dalším zajímavém soukromém životě našich rodičů chci vyprávět jindy.

Člověk a vesmír - cca1960, olej, plátno, 3,00 x 5,00 m

Druhým monumentálním dílem tohoto období je dílo „Člověk a vesmír“. Na rubové části obrazu je vedle tohoto názvu uveden ještě druhý název v množném čísle „Lidstvo a věčnost“. Táta mi k tomuto obrazu dlouze vyprávěl podivný a tehdy v sedmdesátých letech pro mne nepochopitelný příběh, kterým volně navazoval na předcházející své monology nad rozbalovanými plátny. Dnes se pokusím alespoň v útržcích přetlumočit dlouhý tátův monolog, který uvedl slovy: „...podívej se na ten obraz jak je kompozičně rozdělen na tři sféry, které spolu tvoří harmonický celek...“ další slova nepamatuji přesně, ale mluvil podobně jako u „Symfonie“, něco ve smyslu harmonie lidstva s přírodou a vesmírem, zázraku Přírody, zázraku, který by lidstvo nemělo narušovat... „podívej nahore jsou vzdálené světy, hvězdy a planety plující prostorem...a dole je pozemské lidstvo...“ Co měl táta na mysli, nevím. Jestli prostřední sféra symbolizuje rotující nekonečný vesmír ..., nebo tomu je úplně jinak, to patrně zůstane rébusem pro odborníky. Já se domnívám, že by to také mohla být forma jeho filosofického ohlédnutí za neskutečně obtížným životním obdobím, kdy si kladl otázku:

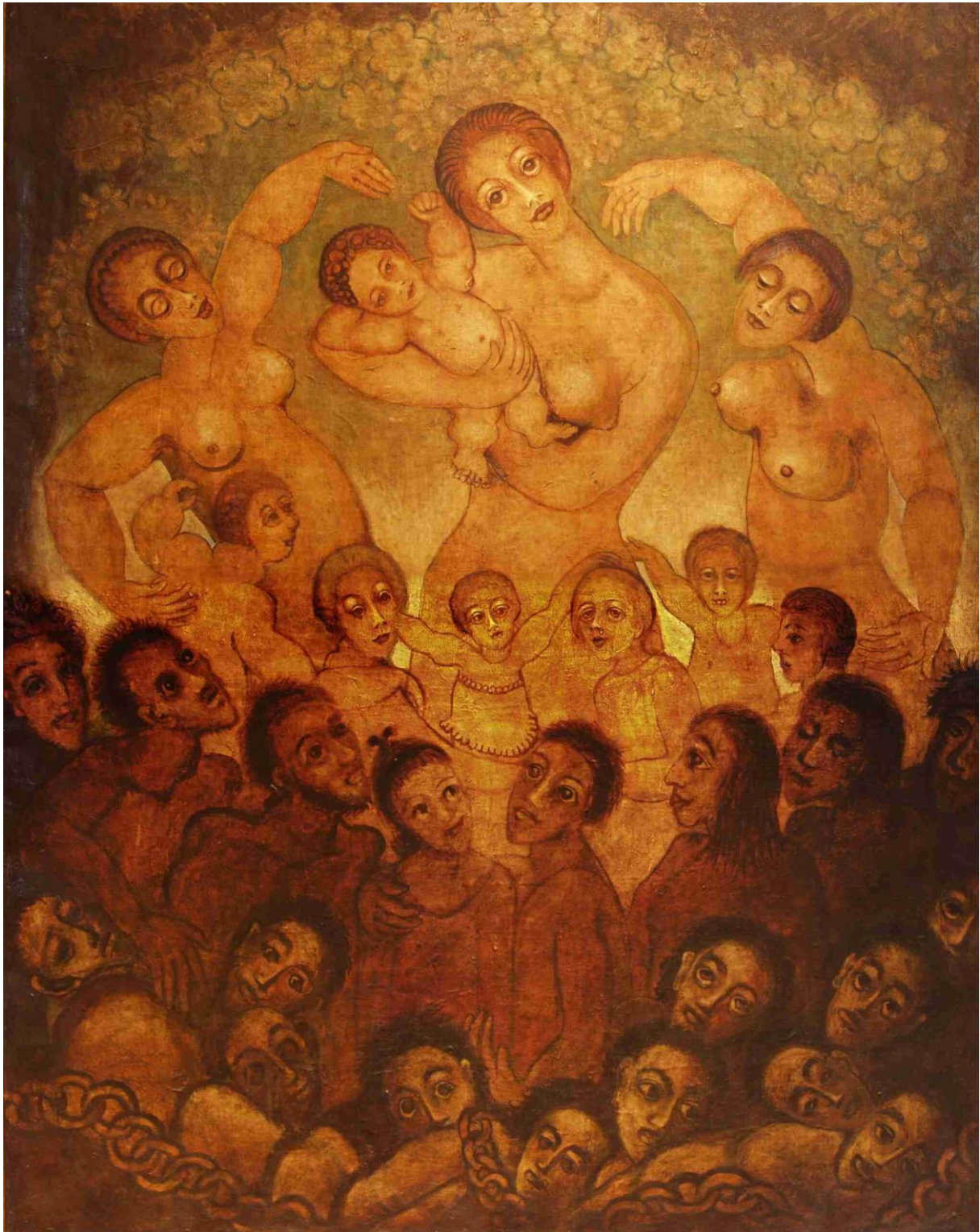
Je, nebo není lidstvo schopné se z prožitých válečných hrůz a z politických procesů poučit ? Chci věřit, že odborníci výtvarný rébus obrazu Vesmír rozluští, už proto, že otázka „poučí se lidstvo ?...“ rezonuje v našem každodenním životě dodnes. A v otcově tvorbě rezonuje hned po roce 1962 – kdy namaloval další protiválečný cyklus „Drážďany“ a v dalších sedmdesátých letech znovu rezonuje monumentálními díly „Zlatý věk“, „Zánik civilizace“, ale i další tvorbou sedmdesátých let „Ohrožená Země“, „Budoucnost civilizace“....

Drážďany, 1964, olej dřevěná deska, cca 60 x 80 cm

Drážďany, 1964, olej plátno, cca 70 x 110 cm

Vrátím se ještě poznámkou do období začátku 60.tých let ke třetímu monumentálnímu dílu „Z řetězů poroby“ . Táta mi k tomuto obrazu řekl, že má symbolizovat rozpad kolonií v Africe. Má vyjadřovat cestu ke svobodě národů...

Léta sedmdesátá

Protiválečná díla sedmdesátých let se poněkud odlišují od veškerých protiválečných děl let 39-64. Mění se výtvarné pojetí, protože zásadní změnu tátova pohledu na svět přinesla okupace 1968. Když maminka v době pražského jara 1968 tátovi dávala číst Vaculíka, Kunderu a další současné spisovatele - táta nechápal... Okupace Československa Sovětskými vojsky, která následovala, zásadním způsobem změnila celý otcův „světonázor“.

Okupace 1968, olej plátno, rozměry cca 110 x 140 cm

Normalizace 1969 olej, plátno, cca 120 x 160 cm

Už tu nebyli osvoboditelé a zlí kapitalisté... Když v roce 1969 – v roce 1. výročí okupace, jsem byl já zatčen a odsouzen za účast na manifestacích proti okupantům, táta vystoupil z KSČ a teprve tehdy se začal zajímat o literaturu současných autorů. Mezi literaturou, kterou ho zásobovala naše maminka, byl i Solženicin – konkrétně samizdatové vydání knihy „Souostroví gulag“.

V této době roku 1971 došlo ještě k jedné události, která pro naši rodinu a konkrétně pro naši maminku mohla mít opět fatální následky. Do domova důchodců v Oboře, kde maminka nově pracovala, byla dosazena partajními orgány na funkci „vrchní“ naše známá soudružka Dreslerová s tím, že bude mamince šéfovat. Když mi to táta napsal, nečekal jsem na nic a ukončili jsme pracovní poměr v Oboře a vzal jsem maminku k sobě do Prahy, kde si našla nové zaměstnání a začala žít svůj nový život.

Táta zůstal v Chomuticích sám, ale maminka za ním pravidelně, týden co týden, jezdila. Dál se o něj starala i když byly od roku 1963 rozvedeni. Samozřejmě, že jsme se tam s bratem taky pravidelně střídali.

Zánik 1973, olej, plátno, 2,80 x 5,50 m

Zánik – smutný pohled „uměleckých múz“ a malíře samotného na neustálé politicko – vojenské napětí ve světě a jakési varování a poselství pro lidstvo před reálným sebezničením zbraněmi hromadného ničení. Tátova vzpomínka na Hirošimu a Nagasaki je stále živá....

Zlatý věk lidstva 1973, olej, plátno, 3,00 x 5,00 m

Zlatý věk – tátova vize o světě bez válek o šťastném světě...

Když jsem hovořil s otcem o těchto dvou monumentálcích, v době kdy je maloval, řekl: „to je můj svět to je moje pohádka... když se mi podařilo získat k malování Dolanský kostel, tak jsem nesmírně šťastný, že všechno k čemu jsem v životě dospěl a co jsem pochopil mohu zachytit na těchto a dalších rozměrných plátnech. Chci a musím toho ještě moc namalovat, dokud jsem na tomto světě... a jsem rád že jste mi s Kájou pomohli tady v kostele.“ Brácha tehdy tátovi zajistil dopravu rozměrných balíků malířských pláten a množství nezbytných latí, (tehdy doprava byl pro naši rodinu dost velký problém), no a já jsem lezl po střeše kostela a „hrál si“ na pokrývače, protože tehdy byla část střechy bez střešní krytiny a my jsme na řemeslníka rozhodně neměli.

Táta potom napůl žertem, napůl vážně ukazoval doprostřed obrazu Zlatý věk na zobrazený kostelíček a řekl: „...to je můj dolanský kostel, musel jsem si jej namalovat...“

Po celá sedmdesátá léta táta horečně maluje, ostatně jako v minulých letech, jen tolik neponocuje. Najednou zobrazí bývalou ikonu vůdce socialistické revoluce Lenina jen jako obyčejného mužika – mimochodem, protože se mi tato podoba líbila, tak jsem si jej pojmenoval „strejda Lenin“ .

V roce 1984 v galerii K.Š. prohlíží obraz Lenin pánové Jiří Kotalík -tehdejší ředitel NG, (uprostřed) , Fr. Šubrt –odborný restaurátor (vlevo) a napravo stojí moje maličkost

Říjnová revoluce 1917, olej plátno, 1974-75, rozměr cca 140 x 180 cm

V následujících obrazech „Říjnová revoluce“ a „Bankéři“ roku vzniku 1974 – se otec znovu vrací k otázce „dobro –zlo“. Pietně připomene odporně hrůzné tragedie 20. století a 2.světové války – vyhlazovací koncentrační tábory v díle „Osvětim“.

Osvětím 1975, olej,plátno, cca 1,70 x 1,80 cm

A jakoby si sám odpovídal, souběžně maluje symboly dějinných událostí –maluje jakési vzpomínky na zaniklé kultury Egypta, Řecka, Říma – maluje význačná evropská města, „Praha“ , „Paříž“ , „Moskva“ , „Petrohrad“ ,

Pyramidy 1973, olej plátno, rozměr cca 160 x 250 cm

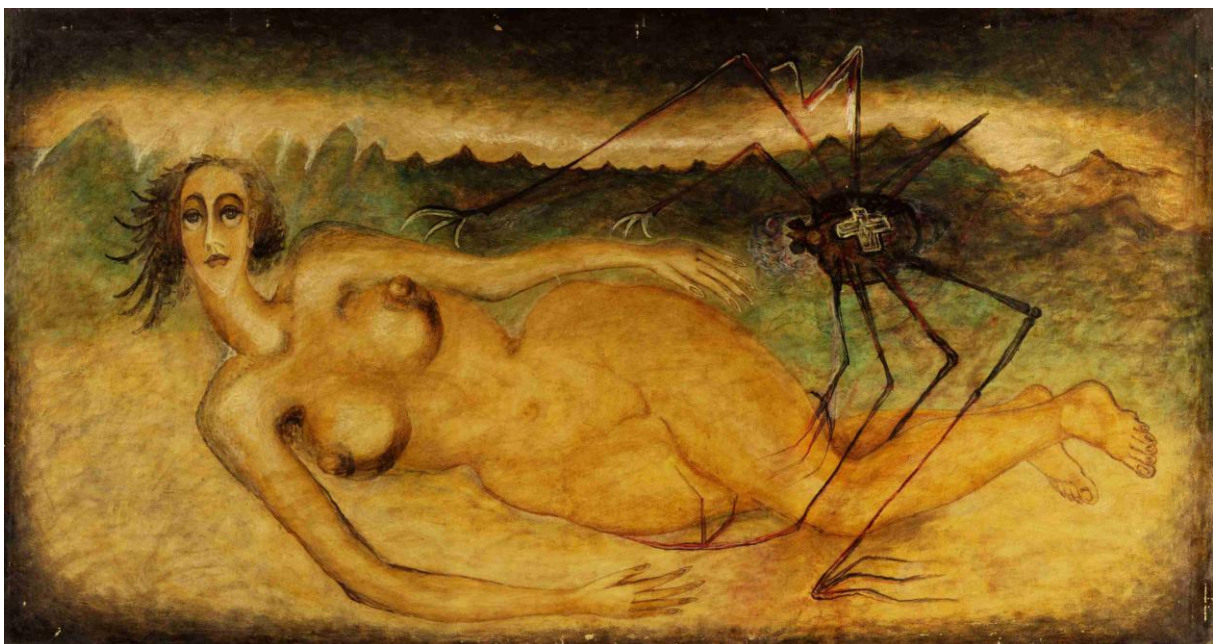

Řecko 1972, olej plátno, rozměr cca 110 x 150 cm

Praha a dějiny Evropy, 1975, olej plátno, rozměr cca 160 x 200 cm

maluje náboženské ikony „Budha“, „Kristus“, maluje krásu lidí v poetických symbolech „ženy“, vyjadřuje se malbou k lidským charakterům, aby se znovu vrátil k tématu: „ohrožená Země a budoucnost lidstva“ .

Ohrožená Země 1973, olej, plátno, cca 150 x 300 cm

Budoucnost civilizace 1973, olej, plátno, cca 150 x 300 cm

Svou celoživotní malířskou pouť uzavřel výtvarným dílem „Pomíjivost života“. Když v posledních letech svého života marodil, hovořil se mnou často o pomíjivosti hodnot a nejen kulturních.

Pomíjivost života 1978, olej, plátno, 122 x 188 cm

Dalo by se hodně a hodně vzpomínat a mohl bych dál vyprávět o svých rodičích... do roku 1981, kdy odešel tatínek... do roku 1996 ...maminka... ale to už by byla poněkud jiná kapitola a protože doufám, že se mi podaří uspořádat a případně zveřejnit neuvěřitelně krásnou korespondenci mých rodičů tak, aby odpověděla na případné otázky autorsky, já tuto část vyprávění ukončím.

Doslov z tátových deníků

Přikládám opis a kopii jednoho z posledních otcových zápisů, který není datován, ale byl napsán cca 3 dny před odchodem do uměleckého nebe.

Proč hvězdy nikdy nezhasnou?

Asi proto, že jich neznáme. Vědci nám sice říkají většinou opak, tj. že každá hvězda má své zrození, žití, stáří a zhasnutí. Dovídáme se však tím něco? Jsme na tom stejně jako předtím. A tak je to se všemi filozofy a mysliteli lidského původu. Prostě ani jeden nás neuspokojí a neuspokojil nikdy. Právě naopak. Vzbudil v nás chaos, rozbil základny života a postavil nás nahé, ubohé a prázdné doprostřed věčné tmy. To jsou nenávidění pedagogové, uzurpátoři všeho druhu, dogmatisté a imperialisté v podobě zlatého telete, nebo socialismu všeho druhu. A proto hvězdy nikdy nezhasnou? Ptáte se? Ano! Proto právě! Proč nám naplňují hlavy a srdce vším možným svinstvím, proč nám stále diktují své rozumy, své zákony? Vždyť přece víme, nebo můžeme snadno poznati čemu tyto nápady slouží a komu! Ať nám tedy řeknou alespoň čemu slouží všechny ty hvězdy, které dle nich jsou smrtelné jako lidská bytost! Nikdo vám z nich neodpoví, leda osobní domněnkou (hypothesí) jako každý filosof. A proč nikdy hvězdy nezhasnou já vám zde v tomto článku nechci odůvodňovat, protože to se nedá říci

jen několika větami, nebo odstavci. Hledejte sami. Budete hledat dlouho, třeba celý život a odpověď si nedáte. Je tomu tak bohužel, nebo bohudíky, -protože třeba potom by se zrodil zase jeden nový vůdce, duchovní vůdce lidu, nově organisované společnosti a byli bychom na tom zase právě tak, jako jsme dnes. Lidé - a lidstvo – jako páté kolo u vozu, který táhne jen jeden nebo dva (popřípadě více) vozatajů! Lépe je věřit pohádce, nežli nabubřelé frázi všech samovládců. Pohádky jsou pro děti a my dětmi chceme zůstat. Tak jest lépe. Proto třeba také pro nás jedině hvězdy nikdy nezhasnou.

